

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-V1 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
2. Следственные действия. Процессуальная характеристика, тактические и психологические особенности : учебное пособие. – Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1984. – 240 с.
3. Панов М. І. Настільна книга слідчого : науково-практичне видання для слідчих і дізнавачів / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Ковалова та ін. – К. : Вид. Дім Ін Юре, 2003. – 720 с.
4. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями Київського районного суду м. Одеси відповідних клопотань про надання дозволу на проведення обшуку за період з 21 листопада 2012 року по 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zib.com.ua/.../115120-suddi_uzagalnili_praktiku_schodo_n...
5. Татаров О. Ю. Практичні та організаційні проблеми діяльності органів досудового розслідування за новим КПК України / О. Ю. Татаров // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія : Юридична. – 2012. – Вип. 4. – С. 445–457.
6. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07 лютого 2014 року № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14.

УДК 343.132 (477)

МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ПРОКУРОРОМ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

THE MECHANISM OF INTERACTION OF THE INVESTIGATOR WITH THE PROSECUTOR: FAULTS AND WAYS OF IMPROVING

Кіпер О.О.,

здобувач кафедри кримінального процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена аналізу механізму взаємодії слідчого і прокурора на досудовому розслідуванні за діючим КПК України. Обґрунтовано необхідність внесення відповідних змін до КПК України стосовно: регламентації порядку отримання постанови прокурора про процесуальні дії, які проводяться тільки за рішенням прокурора, регламентації порядку примусового залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи; встановлення обов'язкової письмової форми доручення прокурора щодо відкриття матеріалів досудового розслідування; регламентації порядку ініціації перед прокурором питання про закриття кримінального провадження.

Ключові слова: слідчий, прокурор, процесуальна взаємодія, повноваження слідчого, механізм взаємодії учасників провадження.

Статья посвящена анализу механизма взаимодействия следователя и прокурора на досудебном расследовании по действующему УПК Украины. Обоснована необходимость внесения соответствующих изменений в УПК Украины относительно: регламентации порядка получения постановления прокурора о процессуальных действиях, которые проводятся только по решению прокурора, регламентации порядка принудительного привлечения лица для проведения медицинской или психиатрической экспертизы; установления обязательной письменной формы поручения прокурора об открытии материалов досудебного расследования; регламентации порядка инициации перед прокурором вопроса о прекращении уголовного производства.

Ключевые слова: следователь, прокурор, процессуальное взаимодействие, полномочия следователя, механизм взаимодействия участников производства.

The article analyzes the mechanism of interaction between the investigator and prosecutor in the pre-trial investigation on the current Criminal Procedure Code of Ukraine. The narrowing of powers and limitation of independence in decision-making process of investigator requires from him an effective cooperation with the public prosecutor for a comprehensive, complete and rapid investigation of criminal offenses.

It was found that one of the problem in mechanism of cooperation between the investigator and prosecutor is that the legislator is not always clearly determines the form and procedure of such cooperation. We need to make the appropriate changes to the Criminal Procedure Code of Ukraine to resolve this problem. At first, we need to regulate the procedure of obtaining an order of the prosecutor's proceedings, which are held only by the decision of the prosecutor. It is proposed to establish the following order: the investigator makes a request to carry out appropriate investigative action to the public prosecutor, who immediately or during the day must resolve it and make an appropriate decision. It is also necessary to provide a mechanism of appeal the decision of the prosecutor to dismiss the petition of the investigator to the higher prosecutor through the head of the body of pre-trial investigation.

Also was justified the necessity of regulation the compulsory attraction of the person for medical or psychiatric examination by analogy with a search warrant. It is necessary to establish the Code of Criminal Procedure of Ukraine mandatory written form of instruction prosecutor's opening pre-trial investigation materials in the order of Art. 290 Code of Criminal Procedure of Ukraine as this will ensure that the investigator will act within the framework of the public prosecutor in accordance with the instructions of the Code of Criminal Procedure of Ukraine rate and will confirm its authority to conduct proceedings.

Criminal Procedure Code of Ukraine did not provide the order of interaction between investigator and prosecutor in the case that addressing the issue of unification or separation of pre-trial investigation materials, so in that way was proposed to establish a unified mechanism of interaction between the investigator and prosecutor by filing a corresponding application and provide its period of consideration – for three days.

The lack of regulation of the procedure before initiating of prosecutor the issue of closing criminal proceedings should be eliminated by the introduction of the Code of Criminal Procedure of Ukraine the authority of the investigator to appeal to the prosecutor with a request to close the criminal proceedings in the relevant grounds, which should be resolved within three days of its submission.

Key words: investigator, prosecutor, procedural interaction, powers of investigator, mechanism of interaction between participants in the proceedings.

Новий КПК України 2012 р. значно обмежив слідчого як основного суб'єкта розслідування кримінального провадження у самостійних процесуальних повноваженнях. На сьогодні більшість з них слідчий може реалізувати лише шляхом взаємодії зі своїм процесуальним керівником – прокурором. У зв'язку із цим, виконання покладених на слідчого обов'язків та здійснення прав неможливо без його ефективної взаємодії з прокурором. Саме в такій взаємодії проявляється процесуальна самостійність слідчого як особи, відповідальної за хід та результати проведення кримінального провадження. Проте правова регламентація механізму взаємодії цих суб'єктів у КПК України є не досить досконалою, а іноді навіть суперечливою, тому вимагає наукового дослідження задля її вдосконалення.

Дослідженням проблем діяльності слідчого та прокурора на стадії досудового розслідування займалися такі науковці як Ю. П. Аленін, Р. С. Белкін, Р. Г. Бубнов, Ю. М. Грошевий, Л. М. Лобойко, В. Г. Лукашевич, В. Т. Маляренко, М. М. Міхеєнко, С. Л. Невський, В. В. Пивоваров, Г. П. Серета, Є. А. Сичев, А. Б. Соловйов, А. А. Тарасов, Л. І. Щербина та ін. Проте у вітчизняній кримінально-процесуальній науці ці питання розглядалися в основному в аспекті здійснення прокурором нагляду за діяльністю слідчого і немає комплексного дослідження саме механізму взаємодії слідчого з прокурором на стадії досудового розслідування, особливо такого, що ґрунтувалося б на нормах сучасного законодавства та враховувало проблеми сучасного кримінального провадження України. Все це обумовлює актуальність тематики дослідження.

Метою статті є встановлення сутності механізму взаємодії слідчого і прокурора на досудовому розслідуванні, виявлення недоліків його правової регламентації у КПК України та формулювання деяких конкретних пропозицій щодо внесення відповідних змін до кримінально-процесуального законодавства.

Досягнення завдань кримінального провадження на досудовому розслідуванні неможливо без якісної, налагодженої, законодавчо урегульованої взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження.

На сьогоднішній день КПК України передбачає досить великий обсяг слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, а також майже усі заходи забезпечення кримінального провадження, включаючи запобіжні заходи, які потребують попередньої згоди прокурора та рішення слідчого судді. Деякі слідчі дії, такі як освідчення особи (ст. 241 КПК України), ексгумація трупа (ст. 239 КПК України) проводяться лише за рішенням прокурора. Крім того, всі найбільш принципові рішення досудового розслідування приймаються прокурором або за погодженням з ним, а саме: повідомлення про підозру, його зміна, продовження строків досудового розслідування, зупинення досудового розслідування, відкриття матеріалів іншій стороні, закриття кримінального провадження, затвердження обвинувального акту або клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Таке звуження повноважень слідчого та обмеження його самостійності у прийнятті процесуальних рішень вимагає від нього ефективної взаємодії із прокурором та слідчим суддею задля всебічного, повного, швидкого розслідування кримінального правопорушення. Ефективна внутрішня взаємодія органів досудового розслідування, прокурора та слідчого судді є важливою запорукою успішного виконання завдань кримінального судочинства. Адже саме слідчий та прокурор є основними суб'єктами кримінального переслідування, тому разом вони покликані забезпечити захист від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечити швидке, повне та неупереджене розслідування.

На це не раз вже наголошувалося і в науковій літературі. Так, Р. С. Белкін зазначав, що ефективність розсліду-

вання та попередження злочинів значною мірою залежить від успішності взаємодії суб'єктів кримінального переслідування та осіб, які своїми діями сприяють такій діяльності правоохоронних органів [1, с. 493].

В. В. Пивоваров та Л. І. Щербина також поділяють думку про сприяння добре організованої взаємодії правильному спрямуванню розслідування, більш швидкому і повному виявленню всіх обставин, які входять у предмет доказування у справі, визначенню з джерел отримання доказової інформації і є одним із ефективних засобів вирішення завдань кримінального судочинства [2, с. 20].

Нажалю у новому КПК України 2012 р. такого терміну як «взаємодія» немає. Але, оскільки на законодавчому рівні встановлено кілька суб'єктів сторони обвинувачення, які мають спільну мету своєї діяльності під час досудового слідства, то інститут взаємодії на стадії досудового розслідування існує і виступає важливою гарантією того, що поставленої мети буде досягнуто, а суб'єкти кримінального переслідування своїми спільними діями цьому сприятимуть [3, с. 397].

За словником В. І. Даля під взаємодією розуміється виконання спільних дій [4, с. 466]. Взаємодією називають спільну, погоджену діяльність відповідних суб'єктів при розслідуванні кримінальних справ, що спрямована на використання методів і засобів, властивих цим суб'єктам, при чіткому розподілі повноважень між ними [2, с. 5].

Л. М. Лобойко також зазначає, що взаємодія суб'єктів досудового розслідування є заснованою на вимогах закону, узгодженою за метою, місцем та часом, спільною діяльністю незалежних суб'єктів кримінального переслідування, спрямованою на вирішення завдань кримінального судочинства. Єдині цілі досягаються узгодженими діями цих суб'єктів із використанням притаманних для кожного з них методів та засобів [5, с. 52].

Цю думку поділяє і Е. С. Белкін, який вважає, що взаємодія є погодженою за метою і завданнями, силами, засобами, місцем та часом діяльністю у процесі встановлення істини у кримінальному процесі [1, с. 493].

Таким чином, суб'єкти досудового розслідування у своїй діяльності обов'язково взаємодіють між собою, а тому й інститут взаємодії під час кримінального провадження існує і має важливе значення для кримінального провадження.

Науковці, які безпосередньо досліджували це питання, визначили принципи, які є фундаментальними положеннями будь-якого інституту в теорії права. Так, Р. С. Белкін виокремлював: 1) принцип дотримання законності, під яким розуміється забезпечення чіткої правової регламентації діяльності як учасників такого процесу, так і контролю прокурора; 2) принцип чіткого дотримання підслідності, під яким слід розуміти виконання кожним суб'єктом кримінального переслідування своїх функцій [1, с. 494].

С. С. Алексєєв, досліджуючи інститут взаємодії на стадії досудового розслідування, вказує, що такі відносини при розслідуванні кримінальних справ між прокурором та слідчим існують, проте сам процес взаємодії повинен будуватися виключно на принципах незалежності і підкорятися лише закону [6, с. 27-30].

Подібної думки дотримуються Ю. М. Грошевий та В. М. Хотенець, які зазначають, що взаємодія суб'єктів розслідування здійснюється в межах законів, що гарантується принципом незалежності [7, с. 9], та має суттєве значення для забезпечення законності взаємодії правоохоронних органів у розкритті злочинів [7, с. 315-316].

Р. Г. Бубнов навіть визначав інститут взаємодії та спільну діяльність уповноважених суб'єктів як принцип, на якому повинно ґрунтуватися кримінальне переслідування. На його думку, суть його полягає у тому, що слідчий та прокурор наділені процесуальною самостійністю, у зв'язку з чим процес взаємодії зазначених суб'єктів не повинен впливати на реалізацію ними своїх повноважень [8, с. 7-8].

Вчені, які досліджували питання взаємодії суб'єктів досудового розслідування, звертали увагу на те, що сама взаємодія повинна відповідати певним вимогам, які важко відобразити в чинному законодавстві, та має особливий характер. Зокрема, А. Б. Соловйов вказував, що відсутність необхідних умов та чіткої структури взаємодії є першими причинами допущення слідчими помилок при розслідуванні кримінальних справ [9, с. 69].

Важливим аспектом взаємодії, за КПК України 2012 р., є необхідність визначення початку її перебігу, дотримання якого свідчитиме про законність такої спільної діяльності прокурора та слідчого. На нашу думку, за загальним правилом вона починається з моменту внесення відомостей до ЄРДР, оскільки здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, установлену законом (ст. 214 КПК України). Крім того, відповідно до ч. 6 ст. 214 КПК України 2012 р., слідчий невідкладно у письмовій формі повідомляє прокурора про початок розслідування, підставу для початку розслідування та інші відомості. Тобто законодавець визначив момент, з якого може починатися взаємодія між зазначеними суб'єктами.

Визначаючи питання, протягом якого часу може відбуватися така взаємодія, С. С. Алексєєв зазначав, що спільна діяльність суб'єктів досудового розслідування та їх взаємодія може відбуватися лише в межах стадії досудового розслідування [6, с. 129]. Зауважимо, що ці правовідносини матимуть місце в межах строків досудового розслідування, які визначено ст. 219 КПК України.

Однією з проблем механізму взаємодії слідчого з прокурором є те, що законодавець не завжди чітко визначає форму та порядок такої взаємодії. Також взаємодія між прокурором та слідчим повинна відбуватися в певних рамках, оскільки триває в рамках кримінального провадження, яке повинно відповідати загальним засадам кримінального судочинства, передбаченим ст. 7 КПК України.

Отже, розглянемо особливості механізму взаємодії слідчого з прокурором щодо отримання слідчим рішення та погодження прокурора щодо провадження окремих слідчих дій, заходів забезпечення та ін.

Для того, щоб провести такі слідчі дії як освідування, огляд трупа, пов'язаний з експертизою, слідчому необхідно отримати постанову прокурора. Сам механізм її отримання у КПК України не передбачений. На практиці слідчий складає проект постанови прокурора і їде до прокурора переконувати останнього у необхідності цієї слідчої дії та отримати його підпис. Тим самим виконує роботу прокурора. Доцільніше було б врегулювати порядок офіційного отримання дозволу прокурора на проведення зазначених слідчих дій, який би усував можливість такої негативної практики.

На нашу думку, це могло б виглядати наступним чином: слідчий звертається із клопотанням про проведення відповідної слідчої дії до прокурора, який невідкладно або протягом доби повинен його вирішити та винести відповідну постанову. Також необхідно передбачити механізм оскарження постанови про відмову прокурора у задоволенні клопотання слідчого до вищестоящего прокурора через керівника органу досудового розслідування. З цією метою пропонуємо:

1. Частину 3 ст. 40 КПК України викласти у наступній редакції: «У випадках відмови прокурора у винесенні постанови про проведення слідчих розшукових дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом

трьох днів вносить відповідну постанову або відмовляє у цьому, погоджує відповідне клопотання або відмовляє у його погодженні».

2. Додати абз. 2 до ч. 1 ст. 239 КПК України такого змісту: «Для отримання відповідної постанови прокурора слідчий звертається з відповідним клопотанням, яке повинно бути розглянуто прокурором невідкладно або протягом доби. За результатами розгляду клопотання прокурор вносить постанову про проведення відповідної дії або відмовляє у цьому».

3. Перше речення ч. 2. ст. 241 КПК України викласти у наступній редакції: «Освідування здійснюється на підставі постанови прокурора, яка отримується слідчим у порядку, передбаченому ч. 1 ст. 239 цього Кодексу та, за необхідності, за участю судово-медичного експерта або лікаря».

4. До ч. 4 ст. 246 КПК України додати наступне речення: «Така постанова може бути отримана слідчим у порядку, передбаченому ч. 1 ст. 239 цього Кодексу».

Для отримання дозволу слідчого судді на проведення таких слідчих дій як обшук, огляд житла або іншого володіння особи, слідчий експеримент у житлі або іншому володінні особи, допит свідка, потерпілого в порядку ст. 225 КПК України, а також у разі проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді у невідкладних випадках (ст. 233 КПК України), слідчий повинен звернутися з відповідним клопотанням до прокурора для отримання погодження, а потім разом з прокурором подати його на розгляд до слідчого судді, якій розглядає їх в порядку ст. 234 КПК України.

Частина 4 ст. 234 КПК України передбачає, що клопотання про обшук розглядається у суді в день його надходження за участю слідчого або прокурора, тобто, буквально – одного з цих суб'єктів. Але на практиці це можливо лише за участі прокурора, або слідчого з прокурором, оскільки слідчий не уповноважений підтримувати таке клопотання самостійно в суді. Тому цей недолік КПК України також вимагає уточнення, а саме: у ч. 4 ст. 234 КПК України словосполучення «слідчого або прокурора» слід змінити на «слідчого та прокурора».

Для примусового залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи КПК України також передбачає отримання ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 242 КПК України), але зовсім не регламентує порядок його отримання, навіть за аналогією з обшуком. Тому для усунення можливих проблем у правозастосовній практиці необхідно доповнити ч. 3 ст. 242 КПК України реченням наступного змісту: «Отримання такої ухвали слідчого судді на досудовому розслідуванні здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи».

Схожий механізм взаємодії слідчого і прокурора при отриманні дозволу слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, але дозвіл надає вже слідчий суддя апеляційного суду (ст. 247 КПК України).

Для застосування більшості заходів забезпечення кримінального провадження слідчий також повинен взаємодіяти із прокурором та слідчим суддею. Позитивним є те, що новий КПК України достатньо детально регламентує порядок їх застосування, при чому не за аналогією, а щодо кожного виду окремо, враховуючи особливості їх застосування. Проаналізувавши всі процесуальні порядки застосування заходів забезпечення у КПК України можна виділити наступний загальний механізм взаємодії: при виникненні необхідності та відповідних підстав для застосування заходів забезпечення, слідчий звертається з відповідним клопотанням до прокурора для їх погодження, яке після цього подається на розгляд до слідчого судді місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Схожий механізм взаємодії КПК України передбачив і для застосування запобіжних заходів: клопотання слідчо-

го, погоджене з прокурором, або прокурора про застосування запобіжного заходу подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування (ст. 176, 184 КПК України). Проте КПК України чомусь не передбачив участі слідчого у розгляді цього клопотання (ст. 193 КПК України), хоча, можливо, це і виправдано, і слідчий в цей час буде займатися своїм основним завданням – розслідуванням.

Оскільки рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування приймається прокурором (ч. 5 ст. 217 КПК України), то слідчий у випадку наявності відповідних підстав повинен ініціювати це питання перед останнім. Знов ж такі КПК України не передбачив порядку взаємодії слідчого із прокурором у цьому випадку, тому пропонуємо встановити запропонований нами раніше уніфікований механізм взаємодії слідчого із прокурором шляхом подання слідчим відповідного клопотання до прокурора та передбачити певний строк його розгляду. Для цього доцільно було б доповнити до ч. 5 ст. 217 КПК України реченням наступного змісту: «Слідчий може ініціювати прийняття такого рішення прокурором шляхом подання відповідного клопотання, яке повинно бути розглянуте протягом трьох днів з моменту його подання».

Ще одне процесуальне рішення, яке слідчий приймає за погодженням із прокурором, – це повідомлення про підозру (ст. 277 КПК України). У випадку необхідності зміни раніше повідомленої підозри або виникнення підстав для повідомлення про нову підозру, слідчий зобов'язаний виконати це у загальному порядку, передбаченому ст. 278 КПК України. При цьому, якщо повідомлення про підозру здійснив прокурор, повідомити про нову підозру або змінити раніше повідомлену підозру має право виключно прокурор (ст. 279 КПК України).

Виключно прокурор уповноважений на продовження строків досудового розслідування (ст. 294 КПК України). Продовження строку досудового розслідування кримінального правопорушення здійснюється за клопотанням слідчого до відповідного прокурора, а саме: 1) до керівника місцевої прокуратури, якщо необхідно продовжити строк до трьох місяців; 2) до керівника регіональної прокуратури або його першого заступника чи заступника, якщо необхідно продовжити строк до шести місяців; 3) до Генерального прокурора чи його заступника, якщо необхідно продовжити строк до дванадцяти місяців.

Для того, щоб зупинити досудове розслідування слідчому також необхідно погодити постанову з прокурором (ч. 4 ст. 280 КПК України). Отже, за наявності підстав, передбачених ч. 1 ст. 280 КПК України, слідчий складає вмотивовану постанову, погоджує її з прокурором, про що вносить відповідні відомості до ЄРДР.

Слідчий за дорученням прокурора зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі будь-які докази, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання (ст. 290 КПК України).

Крім того, про відкриття сторонам кримінального провадження матеріалів слідчий за дорученням прокурора повідомляє потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, цивільного позивача, його представника та законного представника, цивільного відповідача, його представника, після чого останні мають право ознайомитися з ними за правилами ст. 290

КПК України. Проте цей механізм взаємодії слідчого із прокурором у КПК України також чітко не врегульований. Так, у ч. 2 ст. 290 КПК України не конкретизовано те, що доручення повинно бути письмовим, тому іноді може виникати неоднозначне тлумачення цієї норми. На практиці зазвичай слідчий здійснює відкриття матеріалів досудового розслідування на підставі усного доручення прокурора або без такого доручення взагалі. Вважаємо, що це є порушенням процесуального закону, яке може призвести до порушення прав учасників провадження.

На нашу думку, таке доручення прокурор повинен дати обов'язково у письмовій формі. Цей висновок випливає з аналізу норм КПК України. Виходячи із положень ст. 36 КПК України, доручення прокурора – це процесуальний акт, який скеровує хід досудового розслідування і його результати. За загальним правилом, доручення прокурора органам досудового розслідування, надані у порядку, передбаченому законом, є для цих органів обов'язковим. Кожне доручення прокурора, яких би питань воно не стосувалося, має бути законним та обґрунтованим. А перевірити це можливо лише якщо воно викладене у письмовій формі. Крім того, відповідно до ч. 3 ст. 39, ч. 4 ст. 40 КПК України керівник органу досудового розслідування та слідчий зобов'язані виконувати доручення і вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі.

Отже, доручення прокурора щодо відкриття матеріалів досудового розслідування надане у письмовій формі забезпечить те, що слідчий буде діяти у межах вказівок прокурора (ст. 290 КПК України), він матиме підтвердження своїх повноважень на здійснення процесуальних дій, які йому доручає прокурор, що, в свою чергу, не давало б приводів для постановки питання про недопустимість доказів, отриманих під час досудового розслідування, через неналежну процедуру відкриття матеріалів розслідування.

Зважаючи на таку безумовну важливість цього питання, вважаємо доцільним конкретизувати положення ст. 290 КПК України і замінити у ч.ч. 1, 2, 3 словосполучення «за його дорученням» на «за його письмовим дорученням».

Слідчий самостійно уповноважений закривати кримінальне провадження з підстав, передбачених пп. 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру. З усіх інших підстав, передбачених ч. 1 ст. 284 КПК України або якщо комусь повідомлялося про підозру у цьому провадженні, рішення приймає виключно прокурор (ч. 4 ст. 284 КПК України). У таких випадках за наявності відповідних підстав для закриття провадження слідчий повинен поставити це питання на розгляд прокурору. І знов ж такі КПК України не передбачив механізму ініціювання та вирішення такого питання, тому, вважаємо доцільним, запропонувати уніфікований механізм шляхом подання слідчим відповідного клопотання та вирішення його прокурором у певний строк. З цією метою пропонуємо доповнити ч. 4 ст. 284 КПК України абз. 4 наступного змісту: «Слідчий має право звернутися до прокурора з клопотанням про закриття кримінального провадження з відповідних підстав, яке повинно бути вирішене протягом трьох днів з моменту його подання».

Підсумковим етапом взаємодії слідчого з прокурором на етапі досудового розслідування є подання слідчим на затвердження прокурора складеного ним обвинувального акту або клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. КПК України не передбачає повноважень прокурора щодо варіантів рішень прокурора на цьому етапі, лише значив що він їх або затверджує, або складає нові, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим (ч. 1 ст. 291 КПК України). Прокурор повинен перевірити відповідність обвинувального акта вимогам чинного законодавства, а також перевірити повноту та об'єктивність проведеного досудового розслідування. І за результатами

такої перевірки, хоча це й прямо не передбачено у КПК України, вважаємо, що прокурор може повернути обвинувальний акт і матеріали досудового розслідування слідчому із вказівками провести ті чи інші слідчі дії чи закрити кримінальне провадження за наявності підстав, які передбачені ст. 284 КПК України.

Отже, звуження повноважень слідчого та обмеження його самостійності у прийнятті процесуальних рішень вимагає від нього ефективної взаємодії з прокурором задля всебічного, повного, швидкого розслідування криміналь-

ного правопорушення. Аналіз механізму взаємодії слідчого і прокурора на досудовому розслідуванні показав багато недоліків, які вимагають негайного усунення. Однією з проблем механізму взаємодії слідчого з прокурором є те, що законодавець не завжди чітко визначає форму та порядок такої взаємодії, для її вирішення необхідно внести відповідні зміни до КПК України, що запропоновані в цьому дослідженні. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку вбачаємо у розгляді проблем взаємодії слідчого з іншими учасниками кримінального провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Криминалистика : [учеб. для вузов] / под ред. заслуженного деятеля науки РФ, проф. Р. С. Белкина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Норма, 2005. – 992 с.
2. Пивоваров В. В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ / В. В. Пивоваров, Л. І. Щербина. – Х. : Право, 2006. – 176 с.
3. Тищенко С. Інститут взаємодії сторони обвинувачення за Кримінальним процесуальним кодексом України / С. Тищенко // Публічне право. – 2012. – № 4. – С. 396–400.
4. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. / В. И. Даль. – СПб.-М. : Изд. Товарищество М. О. Вольфа, 1903–1909. – Т. 1. – 1903. – 853 с.
5. Лобойко Л. М. Стадії кримінального процесу : [навч. посіб.] / Л. М. Лобойко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
6. Уголовный процесс / под ред. проф. С. С. Алексеева. – М. : Юрист, 1995. – 299 с.
7. Кримінальний процес України : [навч. вид.] / під ред. Ю. М. Groшевого та В. М. Хотенця. – Х. : Право, 2000. – 807 с.
8. Бубнов Р. Г. Взаимоотношения субъектов уголовного преследования по делам публичного и частно-публичного обвинения : автореф. дис. на соискание уч. степ. канд. юрид. наук по спец. : 12.00.09 «уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза ; оперативно-розыскная деятельность» / Р. Г. Бубнов. – Саратов, 2006. – 13 с.
9. Соловьев А. Б. Доказывание в досудебных стадиях уголовного процесса / А. Б. Соловьев. – М. : Юрлитинформ, 2002. – 71 с.